

ITALIJANSKA KRATKA PROZA

80. LET

Gianfranco de Turris

Vrnitev k mitu

Ob izteku sedemdesetih in na začetku osemdesetih let, v trenutku, ko je italijanska javnost že vstopila v razvito postindustrijsko obdobje z vsemi značilnostmi potrošništva in notranjih protislovij, ki jih je le-to *eo ipso* prineslo s seboj, si je marsikdo zastavil vprašanje, katera od kulturnih in umetnostnih tendenc ali smeri bo prevladala, kateri tok si bo utrl pot iz vsesplošne zmede in kaosa. Tista leta so skovala termin »povratek«, toda »povratek« česa in k čemu? Tega takrat ni zmožal še nihče natančneje opredeliti kljub obsežnim sociološkim raziskavam in časopisnim anketam. Vrnitev k znanosti, ali nasprotno, vrnitev k magičnim praksam? K astronomiji ali astrologiji? K verizmu ali k domišljiji? K arheološki preteklosti ali avanturistični prihodnosti? K razvoju in napredovanju biogenetične znanosti in kompjuterizaciji življenja ali k ohranjanju nekaterih tradicionalnih vrednot, ki so jih mnogi imeli za davno presežene in torej zastarele. Te poti so se odpirale novim, že »odčaranim« generacijam, ki so zamudile usodno leto 1968 in celo 1976, kot tudi nekoliko starejšim, ki so se na prelomu desetletja znašle »na sredi našega življenja pota«, torej tistim, ki so pravkar dopolnili štirideset let.

Sedaj, ko se z naglico bližamo koncu osmega desetletja ter ne manjka dosti do vstopa v tretje tisočletje, lahko vsaj približno odgovorimo na zgoraj postavljeno vprašanje. Zakaj samo približno? Odgovor je na dlani, vse je samo *in fieri*, stanje je še preveč nejasno in neprestano izpostavljeno najrazličnejšim *opinion makers* ter torpediranju *mass medijev*, ki iz rokava stresajo paradigme *Zeitgeista*, v toku dneva ustvarijo in zanikajo nekatere modne izraze in smeri. Naj bo kakorkoli že, jasno je, da se v Italiji čedalje bolj potrjuje, uveljavlja in ponovno odkriva miselnost, njej ustrezna poetika in naracija, ki bi jih lahko definirali kot nemimetične, v smislu, da ne posnemajo realnosti, s katero smo vsakodnevno v stiku, torej je za nobeno cene ne mimetizirajo. Ta težnja prihaja na dan v najraznovrstnejših oblikah, kot so znanstvena ali politična fantastika, pravljičnost ali nadrealnost, fan-

* Odlomek iz predgovora k zbirki kratkih zgodb Stanislaa Nieva *Il Padrone della Notte*, Milano, Arnoldo Mondadori Editore, 1988.

tastičnost ali mitskost, sanjskost ali epskost, *horror* ali *heroic fantasy*. Vsi ti »žanri« se odmikajo od vsakdanje resničnosti in zgodovinskosti, kar nam dovoljuje, da jih opredelimo za nemimetične. Izstop iz časa, kraja, prostora in »ritualov« vsakdana izpričuje pisateljevo nezanimanje in neobčutljivost za družbo, v kateri živi, kar ga napeljuje v ustvarjanje alternativnih imaginativnih »svetov«.

Se posebej nas na tem mestu zanima fantastično-mitski žanr. V sodobni kulturni zavesti nima pojem »mita« ravno prestižnega mesta (tudi drugi pojmi, zlasti pojem srednjega veka, doživljajo močno zlorabljanje), toda ravno v zadnjem času se pogosteje pojavlja na repertoarju literarnih teoretikov in kritikov. Se nekaj let nazaj je mit označeval iluzijo, izmišljotino, ponaredek, neverjetno zgodbo, skratka prevzel je negativni pomen svoje binarne opozicije, utopije. Se nikoli doslej nismo v tolikšni meri zlorabljali pomena in funkcije pojma mita kot ravno v tem demitiziranem času, saj ga praktično apliciramo na dogodke in osebnosti, ki so povsem minljivi in začasni, kar dokazujejo številni primeri s področja filma, športa in zabavne glasbe.

Mit stoji na začetku vsake civilizacije, v tisočletnem razponu sta se v zmanjšanem obsegu ohranila njegov pomen in struktura, dovolj bi bilo prepoznati njegove različice in mimikrije v sodobni družbi. Nekatere njegove vloge, kot sta izstop iz kronološko razumljenega časa in vstop v časovno cikličnost, so prevzele narativne tehnike, zlasti v ljudski domišljiji. Propad nekaterih neovrgljivih stališč, predvsem političnih, je po vsem sodeč izzval dvojni rezultat, zavrnitev realizma (mimetičnosti) s ponovnim odkritjem folklorne in legendarne perspektive, ki vede ali nevede tiči v zaledju vsakega pisatelja, obenem pa težnjo, da bi se ponovno navezali na nekatere mitske oblike, ki jih po Jungu lahko definiramo kot človeške arhetipe.

Prevedla Tea Štoka